

Clair Davies
Amber Davies
Eessõna autor David G. Simons

- FIBROMÜALGIA
- KROONILISE MÜOFASTSIAALSE VALU SÜNDROOM
- ALASELJAVALU
- KARPAALKANALI SÜNDROOM
- „TENNISEKÜÜNARNUKK“
- KAELA- JA LÖUAVALU
- „KÜLMUNUD ÕLA“ VALU
- ARTRIIT
- PEAVALUD
- VALUSAD PÕLVED JA JALAD
- TRAUMAD

PÄÄSTIKPUNKTI- TERAAPIA KÄSIRAAMAT

VALU LEEVENDAMISE TEEJUHT

KIRJASTAJA MÄRKUS

Käesoleva väljaande eesmärk on anda täpset ja usaldusväärsetest allikatest pärit teavet seoses käsitletava ainesega. Kirjastaja ei osuta meditsiinilisi, psühholoogilisi, majanduslikke, juriidilisi ega muid teenuseid. Asjatundlikku abi või nõustamist soovides tuleks pöörduda oma ala ekspertide poole.

Raamatus esitatud informatsiooni õigsust on hoolikalt kontrollitud ning teoses kirjeldatakse üldtunnustatud tavasid. Autorid, toimetajad ja kirjastaja ei vastuta vigade, väljajätete või raamatus esitatud informatsiooni kasutamise tagajärgede eest, samuti ei anna seoses väljaande sisuga otseseid ega kaudseid garantiisid.

Mõned raamatus käsitletavad ravimid ja meditsiiniseadmed võivad olla heaks kiidetud USA toidu- ja ravimiameti (FDA) poolt ainult piiratud teadustöö raames. Meditsiinitöötajate kohus on teha kindlaks kõikide kliinilise töö käigus kasutatavate ravimite või seadmete staatus.

Originaali tiitel:

Clair Davies with Amber Davies

Foreword by David G. Simons

The Trigger Point Therapy Workbook, Second Edition

2004

Kõik õigused käesolevale väljaandele on seadusega kaitstud. Kogu raamatut või ükskõik millist osa sellest ei ole lubatud reprodutseerida, paljundada ega levitada ükskõik millisel viisil või milliseks otstarbeks ilma autoriõiguse valdaja kirjaliku loata.

Tõlkinud Kerli Hurt

Toimetanud Ulve Määrits

Korrektuuri lugenud Mari Mets

Kaane kujundanud Reet Helm

Illustratsioonide autor Clair Davies

Copyright © 2004 by Clair Davies, David G. Simons and New Harbinger Publications,
5720 Shattuck Avenue, Oakland, CA 94609.

All rights reserved.

© Tõlge eesti keelde ja eestikeelne väljaanne. Kirjastus ERSEN, 2012, 2024.

B03447524

ISBN 978-9949-25-191-9

Kõik kirjastuse ERSEN raamatud ja e-raamatud on saadaval
veebipoest www.ersen.ee

Raamat on pühendatud mu tütrele Amber Daviesele. Teos poleks näinud ilmavalgust tema vankumatu usuta minusse. Tema kannatlikkus, pidev julgustus, taktitundeline kriitika ja lakkamatu entusiastlik suhtumine päästikpunktiteraapiasse tõstis mu usku endasse ja selle projekti väärtusesse.

Amber on mu suurim jünger. Kauaaegse halvava kroonilise valu all kannatajana soovis ta innukalt testida ja tõestada kõiki valu ravimisega seotud uusi ideid. Mind rõõmustab kõige rohkem see, et ta on meie ühiste pingutuste tulemusena nüüd suhteliselt valuvaba ja iseseisev. Amberist on saanud oskuslik ravimassöör, kes aitab nüüd päästikpunktiteraapia toel teisi.

Sisukord

	Pildid	ix
	Eessõna, <i>Dr David G. Simons</i>	xxi
	Tänuõnad	xxii
	Sissejuhatus	1
1. PEATÜKK	Uus elu	5
2. PEATÜKK	Kõik päästikpunktidest	15
3. PEATÜKK	Massaažijuhised	37
4. PEATÜKK	Pea- ja kaelavalu	49
5. PEATÜKK	Õla-, ülaselja- ja õlavarrevalu	77
6. PEATÜKK	Kütinarnuki-, kütinavarre- ja kaelabavalu	107
7. PEATÜKK	Rinna-, kõhu- ja suguelundite valu	133
8. PEATÜKK	Selja keskosa, alaselja- ja tuharavalu	161
9. PEATÜKK	Puusa-, reie- ja põlvevalu	187
10. PEATÜKK	Sääre-, pahkluu- ja jalalabavalu	219
11. PEATÜKK	Kliiniline päästikpunktide massaaž, <i>Clair ja Amber Davies</i>	259
12. PEATÜKK	Lihaspinge ja krooniline valu	289
	Järe sõna	305
	Bibliograafia	307

Pildid

Joonis 2.1	Suurendatud päästikpunktid lihaskiududes	21
Joonis 2.2	Lihaskiudude paiknemine: (A) paralleelne; (B) paralleelne, kõõlusviirgudega lihas; (C) kahelisulgjas; (D) ühelisulgjas	22
Joonis 3.1	Piltide seletus. (Päästikpunktid ja ülekantud valu on raamatus näidatud ainult ühel kehapoolel, kuid need võivad olla ükskõik kummal või ka mõlemal poolel.)	39
Joonis 3.2	Toetatud põial	43
Joonis 3.3	Toetatud sõrmed (Pane tähele, et toetav käsi katab täielikult masseerivate sõrmede küüned. Massaaživõttel teevad tööd mõlemad käed.)	43
Joonis 3.4	Toetatud sõrmed, seljad vastamisi	43
Joonis 3.5	Toetatud sõrmed on nahapinna suhtes peaaegu vertikaalis	44
Joonis 3.6	Toetatud sõrmenukid	44
Joonis 3.7	Massaažikepp	44
Joonis 3.8	Seljamasseerija	44
Joonis 3.9	Massaažinupp	45
Joonis 3.10	Vastu seina masseerimiseks sobivad pallid (mitte reaalsuuruses): (A) Tennisevall (64 mm); (B) Kummist põrkevall või kahvpall (58 mm); (C) Kummist põrkevall (35 mm); (D) Kummist põrkevall (27 mm)	45
Joonis 4.1	Peapöörajalihased ja nende kinnitused	53
Joonis 4.2	Peapöörajalihas, rinnakmine haru: päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	55
Joonis 4.3	Peapöörajalihas, õlanukmine haru: päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	55
Joonis 4.4–4.6	Peapöörajalihase massaaž sõrmede ja põidlagaga	57
Joonis 4.7	Trapetslihasse päästikpunkt number 1 ja valu avaldumise piirkond: eestvaade	58
Joonis 4.8	Trapetslihasse päästikpunkt number 1 ja valu avaldumise piirkond: külgsuuna	58
Joonis 4.9	Trapetslihasse päästikpunktid number 2 ja valu avaldumise piirkond	59
Joonis 4.10	Trapetslihasse päästikpunktid number 3 ja valu avaldumise piirkond	59
Joonis 4.11	Trapetslihasse päästikpunkt number 4 ja valu avaldumise piirkond	59
Joonis 4.12	Trapetslihasse päästikpunkti number 1 massaaž sõrmede ja põidlagaga	60
Joonis 4.13	Trapetslihasse massaaž, toetatud põial on vastu seina või voodit pandud pallil	61

Joonis 4.14	Trapetslihase päästikpunkt number 2 massaaž spetsiaalse massaažikepiga	61
Joonis 4.15	Trapetslihase päästikpunkt number 4 massaaž spetsiaalse massaažikepiga üle teise öla	61
Joonis 4.16	Trapetslihase päästikpunkt number 3 massaaž spetsiaalse massaažikepiga	62
Joonis 4.17	Trapetslihase päästikpunkt number 3 massaaž vastu seina pandud palliga	62
Joonis 4.18	Abaluutõsturi päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	63
Joonis 4.19	Kuklalihaste päästikpunktid	65
Joonis 4.20	Kuklalihaste valu avaldumise piirkond	65
Joonis 4.21	Kaela tagakülje massaaž spetsiaalse massaažikepiga	65
Joonis 4.22	Käte asend kaela tagaosa massaaži puhul palliga, lamades. Masseeri mõlema käega keskjoone suunas. Vaheta teise poole jaoks käsi.	66
Joonis 4.23	Üks käsi paigas kaela tagaosa massaažiks toetatud sõrmedega	66
Joonis 4.24	Teine käsi paigas kaela tagaosa massaažiks toetatud sõrmedega. Masseeri selgroo poole; vaheta teise poole jaoks käsi.	66
Joonis 4.25	Pea-rihmlihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	67
Joonis 4.26	Kaela-rihmlihase päästikpunkt number 1 ja valu avaldumise piirkond: odana läbi pea silmade taha	67
Joonis 4.27	Kaela-rihmlihase päästikpunkt number 2 ja valu avaldumise piirkond	67
Joonis 4.28	Pea poolgalihase päästikpunktid number 1 ja valu avaldumise piirkond	67
Joonis 4.29	Pea-poolgalihase päästikpunktid number 2 ja valu avaldumise piirkond	68
Joonis 4.30	Mitmejaoliste lihaste ja pöörajate lihaste päästikpunktid ning valu avaldumise piirkond	68
Joonis 4.31	Mälurlihaste päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	70
Joonis 4.32	Mälurlihaste massaaž pöidla ja sõrmedega (pöial suus)	70
Joonis 4.33	Keskmise tiiblihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	71
Joonis 4.34	Keskmise tiiblihase massaaž pöidlaga	71
Joonis 4.35	Külgmise tiiblihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	71
Joonis 4.36	Külgmise tiiblihase massaaž, nimetissõrm suus	72
Joonis 4.37	Pöselihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	72
Joonis 4.38	Silmasõõrlihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	73
Joonis 4.39	Sarnalihase ja ülahuuletõsturi päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	73
Joonis 4.40	Sarnalihase ja ülahuuletõsturi massaaž sõrmeotste ja pöidlaga	74
Joonis 4.41	Sarnalihase töötlemine sõrmede ja pöidla vahel	74
Joonis 4.42	Kakskõhtlihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond. Valu alahuule all tuntakse tegelikult alumistes hammastes.	74
Joonis 4.43	Kakskõhtlihase tagumise kõhu massaaž sõrmeotstega	75
Joonis 4.44	Kakskõhtlihase eesmise kõhu massaaž sõrmeotstega	75
Joonis 4.45	Kaelapikklihase massaaž sõrmeotstega. Ära vajuta unearterile kohas, kus tunned pulssi.	75
Joonis 4.46	Oimulihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	75
Joonis 4.47	Oimulihaste ja mälurlihaste massaaž toetatud sõrmedega	76
Joonis 5.1	Astriklhaste päästikpunktid	81

Joonis 5.2	Astriklihaste valu avaldumise piirkond, eestvaates	81
Joonis 5.3	Astriklihaste valu avaldumise piirkond, tagantvaates	81
Joonis 5.4	Eesmise, keskse ja tagumise astriklihase paiknemine peapöörjalihase taga	82
Joonis 5.5	Eesmise astriklihase massaaž. Tõmba peapöörjalihas eest ära, hingetoru poole.	84
Joonis 5.6	Astriklihase massaaž peapöörjalihase ja rangluu kinnituskoha taga	84
Joonis 5.7	Tagumise astriklihase massaaž, vajutades kohale, kus trapetslihas kinnitub rangluu külge	84
Joonis 5.8	Parema öla ehitus (eestvaates)	85
Joonis 5.9	Parema öla ehitus (tagantvaates)	85
Joonis 5.10	Abaluu ülemise nurga leidmine	86
Joonis 5.11	Romblihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	87
Joonis 5.12	Ülemis-tagumise saaglihase päästikpunkt	88
Joonis 5.13	Ülemis-tagumise saaglihase valu avaldumise piirkond	88
Joonis 5.14	Ülemis-tagumise saaglihase ja romblihase töötlemine spetsiaalse massaažikepi või seljamasseerijaga (käsi vastasölal)	88
Joonis 5.15	Harjaülise lihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	90
Joonis 5.16	Harjaülise lihase massaaž spetsiaalse kepigä (vastaskäsi kõveral osal)	91
Joonis 5.17	Harjaaluse lihase päästikpunktid	92
Joonis 5.18	Harjaaluse lihase valu avaldumise piirkond	93
Joonis 5.19	Nool näitab väljapoole pöördumist, mille abil leiad kokkutõmbuva harjaaluse lihase	94
Joonis 5.20	Harjaaluse lihase töötlemine massaažikepigä. Säti vastu seina olev pall samasse kohta.	94
Joonis 5.21	Väikese ümarlihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	95
Joonis 5.22	Abaluualuse lihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	95
Joonis 5.23	Sõrmede asend abaluualuse lihase massaaži puhul. (Käsi on üleval selguse huvides. Masseurides hoia kätt all.)	97
Joonis 5.24	Pöidla asend abaluualuse lihase massaaži puhul. (Käsi on üleval selguse huvides. Masseurides hoia kätt all.)	97
Joonis 5.25	Käte asend abaluualuse lihase massaaži puhul	97
Joonis 5.26	Abaluualuse lihase massaaž, käsi jalgade vahel rippumas	98
Joonis 5.27	Deltalihaste päästikpunktid	99
Joonis 5.28	Deltalihase tagumise osa valu avaldumise piirkond	99
Joonis 5.29	Deltalihase keskmise osa valu avaldumise piirkond	99
Joonis 5.30	Deltalihase eesmise osa valu avaldumise piirkond	99
Joonis 5.31	Suure ümarlihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	100
Joonis 5.32	Seljalailihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	100
Joonis 5.33	Seljalailihase ja suure ümarlihase massaaž sõrmede ja pöidlaga	101
Joonis 5.34	Kaarnajätke-õlavarrelihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond eesmises osas	101
Joonis 5.35	Kaarnajätke-õlavarrelihase valu avaldumise piirkond tagumises osas	101

Joonis 5.36	Kaarnajätke-õlavarrelihase massaaž pöidlaga	102
Joonis 5.37	Õlavarre-kakspealihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	102
Joonis 5.38	Õlavarre-kakspealihase massaaž sõrmenukkidega	103
Joonis 5.39	Õlavarre-kolmpealihase päästikpunkt number 1 ja valu avaldumise piirkond	103
Joonis 5.40	Õlavarre-kolmpealihase päästikpunkt number 2 ja valu avaldumise piirkond	104
Joonis 5.41	Õlavarre-kolmpealihase päästikpunkt number 3 ja valu avaldumise piirkond	104
Joonis 5.42	Õlavarre-kolmpealihase päästikpunkt number 4 ja valu avaldumise piirkond	104
Joonis 5.43	Õlavarre-kolmpealihase päästikpunkt number 5 ja valu avaldumise piirkond	104
Joonis 5.44	Õlavarre-kolmpealihase massaaž sõrmenukkide ja palliga	105
Joonis 5.45	Õlavarre-kolmpealihase massaaž vastu seinu pandud palliga	105
Joonis 6.1	Ära haara lihastest sõrmede ja pöidlaga	113
Joonis 6.2	Käsi- ja käelaba luud: (A) koodarluu; (B) küünarluu; (C) randmeluud; (D) kämbaluud; (E) sõrmelülid ehk faalanksid	114
Joonis 6.3	Õlavarrelihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	115
Joonis 6.4	Õlavarrelihase massaaž toetatud pöidlaga, küünarnuki seespoolsest paindekohast pisut ülevalpool	116
Joonis 6.5	Pika kodarmise randmesirutaja päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond. (Joonisel on küünarvarrepealne ja kämmal.)	117
Joonis 6.6	Pika kodarmise randmesirutaja leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	117
Joonis 6.7	Koodarluu pea ümber paikneva kolme lihase (pikk kodarmine randmesirutaja, väljapöörajalihas ja õlavarre-koodarluu lihas) massaaž sõrmenukkide ja lõdva rusikaga	118
Joonis 6.8	Pika kodarmise randmesirutaja massaaž vastu seinu pandud palliga	118
Joonis 6.9	Õlavarre-koodarluu lihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	118
Joonis 6.10	Väljapöörajalihasse päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	118
Joonis 6.11	Lühikese kodarmise randmesirutaja päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	119
Joonis 6.12	Lühikese kodarmise randmesirutaja leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	119
Joonis 6.13	Lühikese kodarmise randmesirutaja massaaž vastu seinu pandud palliga. Avalda survet kogu kehaga vastu käsivart toetudes.	119
Joonis 6.14	Küünarmise randmesirutaja päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	120
Joonis 6.15	Küünarmise randmesirutaja leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	120
Joonis 6.16	Küünarmise randmesirutaja massaaž vastu seinu pandud palliga	120
Joonis 6.17	Küünarnukilihasse päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	121
Joonis 6.18	Küünarnukilihasse leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	121
Joonis 6.19	Sõrmedesirutaja päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	121
Joonis 6.20	Nimetissõrme-sirutaja päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	122
Joonis 6.21	Sõrmedesirutaja leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	122

Joonis 6.22	Nimetissõrme-sirutaja leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	122
Joonis 6.23	Sõrmedesirutaja massaaž vastu seina pandud palliga. Veereta palli mitu korda küünarnukini.	122
Joonis 6.24	Kodarmise randmepainutaja päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	123
Joonis 6.25	Kodarmise randmepainutaja leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	124
Joonis 6.26	Kodarmise randmepainutaja massaaž toetatud põidlaga	124
Joonis 6.27	Kodarmise randmepainutaja massaaž vastu seina pandud palliga	124
Joonis 6.28	Küünarmise randmepainutaja päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	124
Joonis 6.29	Küünarmise randmepainutaja leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	125
Joonis 6.30	Pika pihulihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	125
Joonis 6.31	Pika pihulihase leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	125
Joonis 6.32	Sõrmedepainutaja päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	126
Joonis 6.33	Ümara sissepööraja ja ruutsissepööraja päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	126
Joonis 6.34	Ümara sissepööraja leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	127
Joonis 6.35	Ruutsissepööraja leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	127
Joonis 6.36	Pika põidlapainutaja päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	127
Joonis 6.37	Pika põidlapainutaja leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	128
Joonis 6.38	Põidlavastastaja päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	128
Joonis 6.39	Põidlavastastaja massaaž toetatud põidlaga	129
Joonis 6.40	Põidlavastastaja massaaž lauale pandud 35-millimeetrise pörkepalliga. (Pall on laual käte all.)	129
Joonis 6.41	Põidlalähendaja päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	129
Joonis 6.42	Põidlalähendaja leidmine. Tunned, kuidas lihas kokku tõmbub, kui surud põidla nimetissõrme külje vastu.	130
Joonis 6.43	Põidlalähendaja massaaž toetatud põidlaga	130
Joonis 6.44	Selgmiste luudevahelihaste päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	130
Joonis 6.45	Esimese selgmise luudevahelihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	131
Joonis 6.46	Esimese selgmise luudevahelihase leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	131
Joonis 6.47	Selgmise luudevahelihase massaaž toetatud põidlaga	132
Joonis 6.48	Luudevahelihase massaaž kustutuskummiga	132
Joonis 6.49	Vedruklambrid ja kustutuskummid luudevahelihaste massaažiks	132
Joonis 6.50	Esimese selgmise luudevahelihase massaaž toetatud põidlaga	132
Joonis 7.1	Suur rinnalihhas, õlanukmine osa: päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	138
Joonis 7.2	Suur rinnalihhas, rinnakmine osa: päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	138
Joonis 7.3	Suur rinnalihhas, alumine osa: päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	138
Joonis 7.4	Suur rinnalihhas, arütmia päästikpunkt	138
Joonis 7.5	Suure rinnalihase massaaž vastu seina pandud palliga	139
Joonis 7.6	Suure rinnalihase massaaž toetatud sõrmedega	139

Joonis 7.7	Suure rinnalihase külgmise serva massaaž	139
Joonis 7.8	Rangluualuse lihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	140
Joonis 7.9	Rinnakulihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	140
Joonis 7.10	Väikese rinnalihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	142
Joonis 7.11	Väikese rinnalihase leidmine. Selja taga olev käsi on vastu seinu surutud.	143
Joonis 7.12	Eesmise saaglihase esmane päästikpunkt kuuendal roidel. Päästikpunktid võivad olla kõigis lihase harudes.	145
Joonis 7.13	Eesmise saaglihase valu avaldumise piirkond (pisted küljes)	145
Joonis 7.14	Eesmise saaglihase valu avaldumise piirkond seljal	145
Joonis 7.15	Eesmise saaglihase massaaž sõrmeotste või tennisepalliga. Käsi on üleval selguse huvides. Hoia masseerides kätt all.	145
Joonis 7.16	Eesmise saaglihase massaaž vastu seinu pandud palliga.	146
Joonis 7.17	Vahelihase valu avaldumise piirkond. Päästikpunktid on peidus kõige alumiste roiete taga.	147
Joonis 7.18	Diafragma massaaž; toetatud sõrmed kaevuvad ees kõige alumiste roiete taha. Pääsed sügavamale, kui istud ja naaldud ettepoole.	148
Joonis 7.19	Ülemiste kõhulihaste päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	150
Joonis 7.20	Keskliste kõhulihaste päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	150
Joonis 7.21	Pimesoole põletikku imiteerv päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	150
Joonis 7.22	Alumiste kõhulihaste päästikpunktid ning ülekantud valu suguelundite piirkonnas (naistel ja meestel)	150
Joonis 7.23	Kõhulihaste päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond seljas	151
Joonis 7.24	Toetatud sõrmed kõhu ülaosa massaaži puhul	152
Joonis 7.25	Toetatud sõrmed kõhu alaosa massaaži puhul	153
Joonis 7.26	Toetatud sõrmed, seljad vastamisi, kõhu keskosa massaaži puhul. Kolmas ja neljas sõrm mõlemal käel on peamised tööriistad ning need tuleb asetada võimalikult täpselt pidevalt ühte kohta.	153
Joonis 7.27	Toetatud põidlad vastandatud kõhu keskosa massaaži puhul	153
Joonis 7.28	Kõhu keskosa massaaž põidlapigistusega. Liiguta käsi vastasuunas üles-alla.	153
Joonis 7.29	Nimmelihase ja niudelihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond seljas	155
Joonis 7.30	Nimmelihase ja niudelihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond kõhus, kubemes ja reiel	155
Joonis 7.31	Nimmelihase massaaž, toetatud sõrmede seljad vastamisi (vaata ka joonist 7.26)	156
Joonis 8.1	Süva seljalihased; võimalikud päästikpunktid ja valu avaldumise piirkonnad. (Päästikpunktid võivad tekkida ükskõik kus piki lülisammast.)	165
Joonis 8.2	(A) pea-poolgalihas; (B) mitmejaolised lihased; (C) pöörjad lihased; (D) roidetõsturihas	165
Joonis 8.3	Süva seljalihaste töötlemine massaažikepiga (võid kasutada ka vastu seinu pandud palli)	167
Joonis 8.4	Pikimlihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	169

Joonis 8.5	Niude-roidelihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	169
Joonis 8.6	Pindmiste seljalihaste massaaž vastu seina pandud soki sees oleva palliga	170
Joonis 8.7	Alumis-tagumise saaglihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	171
Joonis 8.8	Nimmeruutlihase pindmised päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	172
Joonis 8.9	Nimmeruutlihase sügavad päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	172
Joonis 8.10	Nimmeruutlihase leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil, puusa ülespoole lükates	173
Joonis 8.11	Nimmeruutlihase massaaž vastu seina pandud palliga	173
Joonis 8.12	Nimmeruutlihase külgmiste päästikpunktide töötlemine massaažikepiga	174
Joonis 8.13	Nimmeruutlihase keskmiste päästikpunktide töötlemine massaažikepiga	174
Joonis 8.14	Suure tuharalihase päästikpunkt number 1 ja valu avaldumise piirkond	175
Joonis 8.15	Suure tuharalihase päästikpunkt number 2 ja valu avaldumise piirkond	175
Joonis 8.16	Suure tuharalihase päästikpunkt number 3 ja valu avaldumise piirkond õndraluu juures	175
Joonis 8.17	Tuharalihaste massaaž vastu seina pandud palliga	176
Joonis 8.18	Tuharalihaste töötlemine massaažikepiga	176
Joonis 8.19	Keskse tuharalihase päästikpunkt number 1 ja valu avaldumise piirkond	177
Joonis 8.20	Keskse tuharalihase päästikpunkt number 2 ja valu avaldumise piirkond	177
Joonis 8.21	Keskse tuharalihase päästikpunkt number 3 ja valu avaldumise piirkond	178
Joonis 8.22	Reieluu suure pöörli (A) ja puusaluu otsa (B) kompimine	179
Joonis 8.23	Keskse tuharalihase leidmine isoleeritud kokkutõmbe kaudu, keharaskus paremale jalale kantud	179
Joonis 8.24	Keskse tuharalihase massaaž vastu seina pandud palliga	180
Joonis 8.25	Väikese tuharalihase päästikpunkt number 1 ja valu avaldumise piirkond	181
Joonis 8.26	Väikese tuharalihase päästikpunkt number 2 ja valu avaldumise piirkond	181
Joonis 8.27	Väikese tuharalihase leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil, keharaskus kantud paremale jalale	182
Joonis 8.28	Väikese tuharalihase massaaž vastu seina pandud palliga	182
Joonis 8.29	Pirnlihase päästikpunkt number 1 ja valu avaldumise piirkond	183
Joonis 8.30	Pirnlihase päästikpunkt number 1 ja valu avaldumise piirkond	183
Joonis 8.31	(A) pirnlihas; (B) teised lühikesed puusapöörajad; (C) istmikunärv (tagantvaates)	184
Joonis 8.32	Pööra põlve tugevasti väljapoole, et leida pirnlihast isoleeritud kokkutõmbe abil	185
Joonis 8.33	Pirnlihase massaaž vastu seina pandud palliga	185
Joonis 8.34	Pirnlihase venitamine	186
Joonis 9.1	Laisidekirme-pingutaja päästikpunktid (eest ja küljelt) ja valu avaldumise piirkond	191
Joonis 9.2	Laisidekirme-pingutaja leidmine isoleeritud kokkutõmbe ja keharaskuse nihutamise abil	192
Joonis 9.3	Laisidekirme-pingutaja massaaž spetsiaalse massaažikepiga	192
Joonis 9.4	Laisidekirme-pingutaja massaaž vastu seina pandud palliga	192

Joonis 9.5	Rätsepalihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	193
Joonis 9.6	Rätsepalihase valu avaldumise piirkond põlve juures	193
Joonis 9.7	Rätsepalihase leidmine isoleeritud kokkutõmbe kaudu, jalga ettepoole tõstes	194
Joonis 9.8	Rätsepalihase massaaž toetatud sõrmedega	194
Joonis 9.9	Reie-nelipealihase	195
Joonis 9.10	Reiesirglihase päästikpunkt number 1 ja valu avaldumise piirkond	197
Joonis 9.11	Reiesirglihase päästikpunkt number 2 ja valu avaldumise piirkond	197
Joonis 9.12	Reiesirglihase leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	198
Joonis 9.13	Reiesirglihase massaaž spetsiaalse massaažikepiga	198
Joonis 9.14	Reiesirglihase massaaž vastu seina pandud palliga	198
Joonis 9.15	Vahepealse pakslihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	198
Joonis 9.16	Vahepealse pakslihase massaaž paaris põialdega	199
Joonis 9.17	Keskmise pakslihase päästikpunkt number 1 ja valu avaldumise piirkond	200
Joonis 9.18	Keskmise pakslihase päästikpunkt number 2 ja valu avaldumise piirkond	200
Joonis 9.19	Keskmise pakslihase massaaž paaris põialdega	201
Joonis 9.20	Keskmise pakslihase massaaž toetatud sõrmedega	201
Joonis 9.21	Keskmise pakslihase massaaž küünarnukiga	201
Joonis 9.22	Külgmise pakslihase päästikpunkt number 1 ja valu avaldumise piirkond	202
Joonis 9.23	Külgmise pakslihase päästikpunkt number 2 ja valu avaldumise piirkond	202
Joonis 9.24	Külgmise pakslihase päästikpunkt number 3 ja valu avaldumise piirkond	202
Joonis 9.25	Külgmise pakslihase päästikpunkt number 4 ja valu avaldumise piirkond	202
Joonis 9.26	Külgmise pakslihase päästikpunkt number 5 ja valu avaldumise piirkond	202
Joonis 9.27	Külgmise pakslihase massaaž palliga külili lamades. Liiguta jalga pallil edasi-tagasi	203
Joonis 9.28	Külgmise pakslihase massaaž spetsiaalse massaažikepiga	203
Joonis 9.29	Külgmise pakslihase massaaž vastu seina pandud palliga	203
Joonis 9.30	Reie sisekülje lihased	204
Joonis 9.31	Kammilihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	205
Joonis 9.32	Kammilihase leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil, jalga ettepoole tõstes	206
Joonis 9.33	Kammilihase massaaž paaris põialdega	206
Joonis 9.34	Pika ja lühikese lähendaja päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	207
Joonis 9.35	Pika lähendaja (A) ja suure lähendaja (B) leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil, paremat jalga voodilt tõstes	208
Joonis 9.36	Pika lähendaja haaramine sõrmede ja põidlagaga	209
Joonis 9.37	Suure lähendaja haaramine sõrmede ja põidlagaga	209
Joonis 9.38	Pika lähendaja massaaž toetatud sõrmede või toetatud sõrmenukkidega	209
Joonis 9.39	Suure lähendaja päästikpunktid number 1 ja valu avaldumise piirkond vaagnas	210
Joonis 9.40	Suure lähendaja päästikpunktid number 2 ja valu avaldumise piirkond	211
Joonis 9.41	Suure lähendaja päästikpunktide number 1 massaaž istmikuluu lähedal massaažikepiga	211

Joonis 9.42	Palli asetus suure lähendaja päästikpunkti number 1 massaažiks puust toolil	211
Joonis 9.43	Õrnlihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	212
Joonis 9.44	(A) reie tagaosas lihased; (B) istmikuluu; (C) reieluu; (D) sääreluu; (E) pindluu	213
Joonis 9.45	Reie-kakspealihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	213
Joonis 9.46	Reie tagaosas lihase massaaž puust pingile või toolile pandud palliga	214
Joonis 9.47	Poolkõõluslihase ja poolkilelihase päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	215
Joonis 9.48	Õndlalihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	217
Joonis 9.49	Õndlalihase massaaž mõlema käe sõrmedega	217
Joonis 9.50	Õndlalihase massaaž põialdega	218
Joonis 9.51	Tallalihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	218
Joonis 10.1	(A) sääre eesmised lihased; (B) sääreluu; (C) pindluu	224
Joonis 10.2	Eesmise sääreluulihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	226
Joonis 10.3	Eesmise sääreluulihase leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	227
Joonis 10.4	Eesmise sääreluulihase massaaž toetatud sõrmede või massaažinupuga	227
Joonis 10.5	Eesmise sääreluulihase töötlemine massaažikepiga	228
Joonis 10.6	Eesmise sääreluulihase massaaž kannaga	228
Joonis 10.7	Eesmise sääreluulihase massaaž kannaga	228
Joonis 10.8	Pika varvastesirutaja päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	229
Joonis 10.9	Pika suurvarba-sirutaja päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	230
Joonis 10.10	Pika varvastesirutaja leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	230
Joonis 10.11	Pika suurvarba-sirutaja leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	231
Joonis 10.12	(A) pindluulihased; (B) sääreluu; (C) pindluu; (D) viies põialuu	231
Joonis 10.13	Pika pindluulihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	233
Joonis 10.14	Pika pindluulihase leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	234
Joonis 10.15	Pika pindluulihase massaaž paaris põialdega	234
Joonis 10.16	Pika pindluulihase massaaž palliga, külili lamades. Liiguta jalga pallil edasi-tagasi.	234
Joonis 10.17	Lühikese pindluulihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	235
Joonis 10.18	Lühikese pindluulihase leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	235
Joonis 10.19	Kolmanda pindluulihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	235
Joonis 10.20	Kolmanda pindluulihase leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	236
Joonis 10.21	Kolmanda pindluulihase massaaž paaris põialdega	236
Joonis 10.22	Kolmanda pindluulihase massaaž voodi serval palliga	236
Joonis 10.23	Kaksik-sääremarjalihase päästikpunktid number 1 ja valu avaldumise piirkond	238
Joonis 10.24	Teised kaksik-sääremarjalihase päästikpunktid ja lokaalse valu avaldumine	238
Joonis 10.25	Kaksik-sääremarjalihase massaaž toetatud sõrmedega	239
Joonis 10.26	Kaksik-sääremarjalihase massaaž vastaspõlvega	239
Joonis 10.27	Kaksik-sääremarjalihase massaaž vastaspõlvega	239

Joonis 10.28	Lest-sääremarjalihase päästikpunkt number 1 ja valu avaldumise piirkond	240
Joonis 10.29	Lest-sääremarjalihase päästikpunkt number 2 ja valu avaldumise piirkond	241
Joonis 10.30	Lest-sääremarjalihase päästikpunkt number 3 ja valu avaldumise piirkond	241
Joonis 10.31	Lest-sääremarjalihase päästikpunkt number 4 ja valu avaldumise piirkond	242
Joonis 10.32	Tagumise sääreluulihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	243
Joonis 10.33	Pika varvastepainutaja päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	244
Joonis 10.34	Pika suurvarba-painutaja päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	244
Joonis 10.35	Pika suurvarba-painutaja leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	245
Joonis 10.36	Mortoni jalg: (A) teine põialuu; (B) esimene põialuu; (C) nahapaksendid	246
Joonis 10.37	Põialuude peade leidmine	247
Joonis 10.38	Kõrgendused esimese põialuu pea all	247
Joonis 10.39	Lühikese varvastesirutaja ja lühikese suurvarbasirutaja päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	248
Joonis 10.40	Luudevahelihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	249
Joonis 10.41	Lühikeste varvastesirutajate leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	249
Joonis 10.42	Luudevahelihaste massaaž toetatud põidlagaga	250
Joonis 10.43	Luudevahelihaste massaaž, sõrmed ümber jalalaba (ükskõik kummalt küljelt)	250
Joonis 10.44	Luudevahelihaste massaaž mõlemalt küljelt, töödeldes korraga selgmisi ja taldmisi luudevahelihaseid	250
Joonis 10.45	Suurvarba-eemaldaja päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	251
Joonis 10.46	Suurvarba-eemaldaja leidmine isoleeritud kokkutõmbe kaudu	252
Joonis 10.47	Suurvarba-eemaldaja massaaž toetatud põidlagaga	252
Joonis 10.48	Jalatalla töötlemine massaažikepi väikese nupuga	252
Joonis 10.49	Jalatalla masseerimine massaažinupuga	253
Joonis 10.50	Jalatalla masseerimine põrandale pandud väikese kõva kummipalliga	253
Joonis 10.51	Väikevarba-eemaldaja päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	253
Joonis 10.52	Väikevarba-eemaldaja leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	253
Joonis 10.53	Lühikese varvastepainutaja päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	254
Joonis 10.54	Lühikese varvastepainutaja leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	254
Joonis 10.55	Tallarutlihase päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	255
Joonis 10.56	Suurvarba-lähendaja päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	255
Joonis 10.57	Suurvarba-painutaja päästikpunktid ja valu avaldumise piirkond	256
Joonis 10.58	Suurvarba-lähendaja ja suurvarba-painutaja leidmine isoleeritud kokkutõmbe abil	256
Joonis 10.59	Suurvarba-lähendaja ja suurvarba-painutaja massaaž toetatud põidlagaga	256
Joonis 10.60	Väikevarba-painutaja päästikpunkt ja valu avaldumise piirkond	257
Joonis 11.1	Trapetslihase päästikpunkti number 1 töötlemine sõrmede ja põidlagaga. Otsi naha alt kudumisvardaga sarnanevat lihast	267
Joonis 11.2	Trapetslihase päästikpunkti number 2 masseerimine paaris kätega. Masseeri põialdega risti- või pikikiudu lateraalselt	267

Joonis 11.3	Trapetslihase päästikpunkti number 3 massaaž toetatud pöidlaga. Teine pöial hoiab lihase alumist serva kinni	268
Joonis 11.4	Abaluutõsturi päästikpunkti number 1 massaaž ülemise trapetslihase esiserva alt	268
Joonis 11.5	Abaluutõsturi päästikpunkti number 2 massaaž, toetatud pöial kuuenda ja seitmenda kaelalüli ristijätkete vastas	268
Joonis 11.6	Kaela tagakülje massaaž, toetatud sõrmed liiguvad kaela alumisest otsast kukla poole	269
Joonis 11.7	Kaela tagakülje massaaž, paaris pöidlal liiguvad kukla poole	269
Joonis 11.8	Pindmiste seljalihaste massaaž küünarnuki või küünarluuga. Teise käe pöial on teejuht, mis aitab hoida küünarnukki ogajätketest eemal.	270
Joonis 11.9	Pikimlihase nimmeosa massaaž paaris toetatud pöialdega, ülespoole vastu kõige alumist roiet masseerides	270
Joonis 11.10	Süva seljalihaste massaaž. Paaris toetatud pöidlal töötavad risti üle keha kitsas vaos lülisamba oga- ja ristijätkete vahel.	270
Joonis 11.11	Ülemis-tagumise saaglihase massaaž küünarluuga. Terapeut hoiab kliendi vasakut kätt ja tõmbab seda üle keha, et abaluu eest ära läheks.	271
Joonis 11.12	Harjaülise lihase massaaž paaris toetatud pöialdega. Pane pöidlaküüned vastamisi ja liigu lateraalselt abaluuharjal. Hoi küünarnukid sirged ja naaldu ettepoole.	271
Joonis 11.13	Harjaalne lihas ja väike ümarlihas: parema käe väliskülg on kehal ja teeb ära suurema osa tööst, liigutades vasaku käe sõrmeotsi. Lase vasak käsi lõdvaks ja liiguta "tööriistaga" nahka.	272
Joonis 11.14	Seljalailihase ja suure ümarlihase mudimine sõrmede ja pöidla vahel ristikiudu. Võid seista ka laua otsas.	272
Joonis 11.15	Seljalailihase massaaž. Mudi lihast mõlema käe sõrmede ja pöidlaga, väga konkreetsete lühikeste massaaživõtetega.	272
Joonis 11.16	Eesmise saaglihase massaaž. Paaris käed keha suhtes risti, umbes kolm sõrmelaiust otse kaenlaaugust alla	273
Joonis 11.17	Õlavarre-kolmpealihase (pika pea) massaaž. Vastandatud paaris toetatud pöidlal liiguvad terapeudist eemale	273
Joonis 11.18	Painutajate massaaž. Vastandatud paaris toetatud pöidlal liiguvad küünarnuki keskmise põndapealise poole. Võid seda teha ka avatud rusika nukkide või küünarluuga.	273
Joonis 11.19	Nimmeruutlihase massaaž. Paaris pöidlal on kõige alumisel roidel ja lülisamba ristijätketel. Survet avaldatakse vastasõla suunas.	274
Joonis 11.20	Nimmeruutlihase massaaž risti üle keha. Paaris käed töötlevad lihase külgmist serva. Naaldu tahapoole ja tõmba enda poole.	274
Joonis 11.21	Tuharalihaste massaaž küünarnukiga. Seda võib teha ka toetatud sõrmedega.	275
Joonis 11.22	Reie tagaosa lihaste massaaž toetatud sõrmedega. Võid seda teha ka toetatud sõrmenukkidega või avatud rusika nukkidega, peopesa üleväl.	275
Joonis 11.23	Sääremarja massaaž. Parema käe serv puudutab nahka ja liigutab vasaku käe sõrmeotsi. Lase mõlemad käed lõdvaks.	276
Joonis 11.24	Mortoni jala kontrollimine. Suru pöidlaga tagasi ja tõmba sõrmedega üles.	277

Joonis 11.25	Jala taldmiste lihaste massaaž paaris kätega	277
Joonis 11.26	Tallaruutlihase massaaž. Toetatud põial liigub külgsuunas kannaluu ees	277
Joonis 11.27	Eesmise sääreluulihase massaaž paaris toetatud põialdega käelaiuse võrra põlvest allpool sääreluu kõrval	278
Joonis 11.28	Pika pindluulihase massaaž avatud rusika suurte nukkidega, peopesa üleval. Toeta jalga vastaskäega.	278
Joonis 11.29	Keskmine pakslihas: vasaku käe serv on vastu nahka ja liigutab parema käe sõrmeotsi. Liiguta kätega nahka.	279
Joonis 11.30	Külgmise pakslihase massaaž avatud rusika nukkidega, peopesa üleval, puusa poole liikudes. Toeta reit põlve kohalt.	279
Joonis 11.31	Reie sisekülje massaaž. Toetatud sõrmed liiguvad küljelt küljele, mitte kubeme poole.	280
Joonis 11.32	Kõhupõikilihase massaaž, paaris käed risti üle keha. Naaldu tahapoole sirgete küünarnukkidega ja tõmba enda poole.	280
Joonis 11.33	Kõhusirglihase massaaž. Toetav käsi liigutab masseeriva käe sõrmeotsi. Ära puutu mõõkjätket.	280
Joonis 11.34	Nimmelihase massaaž paaris kätega. Sõrmed on laua suhtes risti ja kliendi põlved on teisele poole seatud.	281
Joonis 11.35	Väikese rinnalihase massaaž. Toetatud põial on väikese rinnalihase külgmise serva all.	282
Joonis 11.36	Väikese rinnalihase (külgmise serva) massaaž sõrmede ja põidlagaga	282
Joonis 11.37	Abaluualuse lihase massaaž. Masseeri sõrmeotstega enda poole. Alustuseks suru küüneseljad tugevasti vastu roideid.	283
Joonis 11.38	Abaluualuse lihase massaaž, sõrmed abaluu ja roiete vahelises õõnsuses. Tõmba vastaskäega abaluud enda poole.	283
Joonis 11.39	Õlavarrelihase massaaž. Suru toetatud põial õlavarre-kakspealihase serva alla, küünarnuki paindekohast pisut ülevalpool.	284
Joonis 11.40	Kätt sirutavate lihaste massaaž. Masseeri küünarluuga küünarnuki poole. Paaris toetatud põidlad toimivad samuti.	284
Joonis 11.41	Esimese selgmise luudevahelihase massaaž. Suru lihast toetatud põidlagaga vastu kämbaluud.	284
Joonis 11.42	Peapõrajalihase massaaž sõrmede ja põidlagaga. Masseeri põidlagaga lihase kiude järgides.	284
Joonis 11.43	Eesmise astriklihase massaaž. Pane kaks sõrme peapõrajalihase alla ja lükka see eest ära hingetoru poole.	285
Joonis 11.44	Tagumise astriklihase massaaž. Suru keskmist sõrme kliendi jalgade poole ja masseeri piki rangluu ülaosa.	285
Joonis 11.45	Mälurlihase massaaž nimetissõrme ja põidlagaga	286
Joonis 11.46	Külgmise tiiblihase massaaž nimetissõrmega. Masseeri ülemise igeme väliskülge taha otsa välja, seejärel suru ülespoole ja liigu lühikeste massaaživõtetega vähehaaval ettepoole.	286

Eessõna

David G. Simons, M.D.

Clair Davies on igakülgsest andekas: ta on vilunud terapeut, oskab oma mõtteid hästi kirja panna ning soovib innukalt aidata leevendada inimkonna kannatusi. Selles raamatus esitatud sõnumit on seni enamasti eiratud. Lihased on unarusse jäetud valdkond. Ükski meditsiiniharu ei tegele nendega spetsiaalselt. Seetõttu ei uuri ka ükski meditsiiniharu lihaste põhjustatud valuaistinguid ning arstitudengitele ja füsioterapeutidele ei õpetata piisavalt põhjalikult, kuidas müofastsiaalseid päästikpunkte ära tunda ja ravida. Kuigi massööridel pole enamasti meditsiinilist haridust, õpetatakse neid müofastsiaalseid päästikpunkte leidma ning nad on sageli taolise ravi alal vilunud.

Kuna teemat pole põhjalikult uuritud, pole ka üldtunnustatud etioloogiat. Sellegipoolest, teaduslikel uurimustel põhinev usutatav hüpotees on müofastsiaalsete päästikpunktide olemuse täiendavate uuringute aluseks. Seda unarusse jäetud teemat tuleb põhjalikult uurida.

Üha selgemaks saab fakt, et peaaegu kõigil fibromüalgia all kannatavatel haigetel on müofastsiaalsed päästikpunktid, mis on suuresti valude põhjuseks. Nii mõnelgi haigel on diagnoositud fibromüalgia, kuigi tegelikult on tegu hoopis tunduvalt paremini ravile alluvate päästikpunktide kogumiga. Päästikpunktide deaktiveerimine fibromüalgia patsientide puhul eeldab eriti õrna ja vilunud ravi.

Kogenud asjatundjad teavad, et müofastsiaalsed päästikpunktid on sagedaseimad mõistatusliku muskoskeletaalse valu põhjustajad, kuid tõeliselt hea terapeudi leidmine võib olla masendavalt raske. Selles raamatus olevad juhised aitavad terapeute, kes ei mõista oma muskoskeletaalse valu tagamaid, ning ka patsiente, kellel pole õnnestunud leida selles unarusse jäänud valdkonnas piisavalt vilunud terapeuti.

Igaüks peaks oskama oma lihasvalu ravida. Müofastsiaalseid päästikpunkte töödeldes jõuad taolise valu *allikani*, takerdumata lihtsalt ajutise leevenduse otsimisse.

Tänuõnad

Mul on vedanud, kuna mind on selle raamatu ja mu isikliku arengu käigus mõjutanud väga paljud head inimesed. Erilist tänu väärivad järgmised inimesed:

Ann Luray Hatton Lubbockist, Texasest (endise nimega Ann Gyor Lexingtonist, Kentuckyst), mu esimene massöör (see, "kes mulle väga meeldis"), imeline naine, kes tutvustas mulle päästikpunkte ja kolis siis mujale, mistõttu pidin hakkama ise asja uurima. Ja tänu millele jõudsin lõpuks siinkirjeldatud eneseravimeetodini. Kui kõigil meditsiinitöötajatel oleks selline mõistus, käed ja süda nagu Annil, oleks maailmas väga vähe valu.

Barbara G. Cummings, Travelli ja Simonsi teose „Myofascial Pain and Dysfunction: The Trigger Point Manual“ illustreerija, kelle läbinägelikkus, kujutlusvõime ja joonistusoskus aitasid inimestel esimest korda päästikpunkte mõista. Janet Travelli ja David Simonsi keerukad meditsiinilised uuendused oleksid Barbara joonisteta jäänud arusaamatuks. Ta pani Travelli ja Simonsi teose elama. Ammutasin tema illustratsioonidest pidevalt inspiratsiooni ajal, mil maadlesin selle raamatu jaoks piltide loomisega.

Kõik mu sõbrad klaveritehnikute gildis, kes toetasid mu arengut mitte ainult klaveritehniku, vaid ka ajakirja Piano Technicians Journal kaasautori ja illustreerijana. Tundsin nende toetust ka siis, kui "pesast" lahkusin ja uue identiteedi omandasin.

Mu juhendajad ja klassikaaslased Utah' ravimassaaži kolledžist, kes aitasid „vanal mehel“ jõuda uude hoolivasse ja tervendavasse maailma. Nii palju uusi kogemusi! Milline suurepärane aeg see oli!

Mu tütar Maria, mu väimees (ja endine õpilane) Wayne Worley, mu endine abikaasa (ja parim sõber) Janice Lipuma, tema poeg Will Drane, mu ämm Ruth Quigley Smith ja mu lapselapsed Michael ja Adam, kes olid alati minu poolt, isegi kui mul oli liiga kiire, et seda märgata.

Kirjastuse New Harbinger Publications toimetajad ja teised töötajad, kes teavad täpselt, kuidas raamatuid kokku panna, ning hoolisid võhiklikust ja kartlikust algajast kirjanikust. Eriti tahan tänada Clancy Drake'i, Heather Garnost, Kasey Pfaffi, Spencer Smithi, Amy Shoupi ja Michele Watersit.

Kuna pelgan kedagi unustada, ei püüa ma nimepidi mainida kõiki kliente ja sõpru, kes minusse uskusid ajal, mil ma klaverimehaanikust massööriks ja enesemassaažitöötajaks saades end avastasin.

Sissejuhatus

*Kahekümne kaheksa aastane Jennifer, kellele meeldis iga päev värskes hommikus
õhus tervisejooksu teha, pidi kangekaelse põlve- ja kannavalu tõttu spordist loobuma
ega taha nüüd enam kuigi kaugele kõndidagi.*

*Viiekümne kahe aastane Larry ei saa pideva seljavalu tõttu millelegi muule mõelda.
Tal on raske voodist tõusta ja pikali heita. Tema selg valutab olenemata sellest, kas ta
istub, seisab või lamab. Ta on seetõttu hakanud oma tööd vihkama ning valu on tema
armuelu hävitanud.*

*Melanie, kolmkümmend kuus, istub päevad läbi arvuti taga ning muretseb öösiti tule-
viku ning pideva valu ja tuimuse pärast käsivartes ja kämmaldes. Üksikemana ei saa
ta mingil juhul töölt ära tulla.*

*Jacki, nelikümmend viis, keda piinab õlavalu, mis ei lase tal öösiti magada. Ta ei saa
juuste kammimisekski kätt tõsta. Selja sügamine on võimatu. Äkiliste liigutustega kaas-
nevad elektrilöögilaaadsed valuhood, mille peale ta tõmbub hingetult kõverasse. Kas need
on paratamatu vanadusega kaasneva füüsilise allakäigu ja surma esimesed märgid?*

*Howard, kakskümmend kolm, on andekas viiuliõpilane. Õppinud aastaid usinalt pa-
rimate spetsialistide käe all, kardab ta nüüd, et professionaalse muusiku karjääril on
kriips peal pideva valu ja sõrmede üha suureneva seletamatu jäikuse tõttu.*

Kas tunned kedagi, kellel on sarnaseid probleeme? Neid on kõikjal – igal elualal, igas kontoris, igas kodus. Kõiki neid inimesi ühendab lisaks kroonilisele valule see, et nad ei saa abi, mida vajavad. Ei saa väita, et nad pole abi otsinud. Nad on kõik kohad läbi käinud. Nad on käinud arsti juures, andnud proove, käinud füsioteraapias ning maksnud eriarstide visiiditasusid.

Nad on proovinud kiropratikat, nõelravi, magnetravi, eridieete ja taimseid ravimeid. Nad võtavad valuvaigisteid ja teevad kohusetundlikult venitusharjutusi. Mõnikord valu nõrgeneb ajutiselt, kuid see tuleb alati tagasi. Lahendust ei tundu olevat. Nad kardavad, et operatsioon võib olla ainus võimalus, hoolimata sellest, et neile on öeldud, et seegi ei pruugi aidata. Neile hakkab tunduma, et keegi ei tea valust tegelikult midagi.

Kui kõik see kirjeldab sinu või mõne su lähedase olukorda, võid sellest raamatust leida abi, mida oled otsinud. Siin seletatakse arusaadavalt, milles probleem seisneb, ning

aidatakse leida valu tegelikku põhjust. Veelgi parem, saad teada, kuidas oma jõududega valust vabaneda. Arstideta. Tablettideta. Lisakulutusteta.

Tuhandete massööride, füsioterapeutide ja arstide kogemused viitavad sellele, et enamikku levinud valudest (ja paljusid muid nõutuks tegevaid sümptomeid) tekitavad tegelikult *päästikpunktid* ehk väikesed sõlmed lihastes. Valu ravimisele keskenduvate kliinikute arstid, kes oskavad päästikpunkte leida ja elimineerida, on avastanud, et need on peamiseks valu tekitajaks umbes 75 protsendil juhtudest ja mängivad teatud rolli peaaegu iga valuprobleemi puhul. Arvatakse, et koguni fibromüalgia, mis piinab miljoneid inimesi, on paljudel juhtudel alguse saanud päästikpunktidest (Travell ja Simons 1999, 12–19; Gerwin 1995, 121; Fishbain jt 1986, 181–197).

Päästikpunktid tekitavad peavalu, kaela- ja lõuavalu, alaseljavalu, karpaalkanali sündroomi sümptomeid ja liigesevalu, mida peetakse ekslikult artriidiks, kõõlusepõletikuks, bursiidiks või sidemevigastusteks. Päästikpunktid tekitavad väga erinevaid probleeme, sealhulgas kõrvavalu, peapööritust, iiveldust, kõrvetisi, näiliselt südamest tulevat valu, südame rütmihäireid, niinimetatud tenniseküünarnukki ja valu genitaalides. Päästikpunktid võivad ühtlasi tekitada imikutel voolmeid ja vanematel lastel voodimärgamist ning võivad soodustada lülisamba kõverdumist. Need on siinusevalu ja kinnise nina põhjuseks. Need võivad mängida rolli kroonilise väsimuse tekkes ja immuunsüsteemi vastupanuvõime vähenemises. Kuna päästikpunktid võivad olla näiliselt leevendamatu pikaajalise valu ja füüsilise tervise halvenemise põhjuseks, võivad need ühtlasi tekitada depressiooni.

Päästikpunktide tekitatud probleemide lahendus võib olla üllatavalt lihtne; enamik inimesi saab sellega ise hakkama, kui neid pisut juhendada. See on hea, sest inimesed peavadki ravi enda kätte võtma. Asi on selles, et hirmutavalt paljud arstid ja muud meditsiinitöötajad ei tea endiselt päästikpunktidest midagi, hoolimata sellest, et neist on kirjutatud meditsiinialastes ajakirjades juba üle kuuekümnne aasta. Meditsiininiringkondades ei taheta sageli tunnistada fakti, et päästikpunktid on olemas ning neid tuleks tõsiselt võtta.

Miks neile päästikpunktide idee ei meeldi? Osalt on asi selles, et päästikpunkte aetakse segi akupressuuri punktidega. Akupressuur, mis on meieni jõudnud iidsest Hiina meditsiinist, avaldab väidetavalt positiivset mõju energia voolamisele terves kehas. Kuigi akupressuur ja muud idamaised ravimeetodid tunduvad mõnikord hästi mõjuvat, ei saa neid rangeid teaduslikke printsiipe järgides uurida, mistõttu nii paljud arstid kui inimesed üldse peavad seda šarlatanluseks, mis ei anna tõestatud tulemusi. Fakte teadmata võivad päästikpunktidega seotud väited samuti kahtlased tunduda.

Päästikpunktid aga on lääne meditsiinis korralikult tõestatud nähtus. Päästikpunktid on olemas. Neid saab sõrmedega katsuda. Need saadavad välja selgeid elektrilisi signaale, mida saab tundlike seadmetega mõõta. Lihaskoes olevaid päästikpunkte on elektronmikroskoobi abil pildistatud (Travell ja Simons 1999, 57–70).

Enamik päästikpunktidega seotud teadmisi on põhjalikult dokumenteeritud kaheosalises meditsiinialases teoses „Myofascial Pain and Dysfunction: The Trigger Point Manual“, autoriteks Janet Travell ja David Simons.